H En Athnais Archaiologik Hetaireia [Hrsg.]: Archaiologik ephmeris: periodikon ts en Athnais Archaiologiks Hetaireias
1914 Seite 250

ραντον ἐρειπιῶνα, τροφοδοτοῦσα μὲ τἀπειροπληθῆ αὐτῆς μάρμαρα καὶ τὴν λοιπὴν οἰκοδομικὴν ὕλην τὴν νεαρὰν ταύτην πολίχνην.

Τὸ δ' ἔργον τῆς πλήρους ταύτης καταστροφῆς συνετέλεσαν ἐπὶ Τουρκοκρατίας οἱ βουκόλοι, οἱ ποιμένες καὶ παντοῖοι ἀλῆται, οἵτινες διαρκῶς κατασκηνοῦσιν ἐντὸς τῶν μεγαλοπρεπῶν ἄλλοτε ἀνακτόρων καὶ θεάτρων, στοῶν καὶ ἐπαύλεων, πρὸ παντὸς δὲ σμῆνος ἀρχαιοκαπήλων καὶ τυμβωρύχων, ὡς ἀγέλη κοράκων ἐπιπεσὸν ἐπὶ τὴν δύστηνον τῆς Νίκης πόλιν, οἵτινες ἀγρίως ὑπεξήρεσαν καὶ ἐσύλησαν ὅ,τι ἀφῆκεν ἔτι ἡ προτέρα καταστροφὴ καὶ διαρπαγή.

Ἀλλὰ Τύχῃ ἀγαθῇ καὶ θείᾳ συνάρσει ἐκραγέντος τοῦ Βαλκανικοῦ πρὸ διετίας πολέμου ἠλευθερώθη καὶ ἡ πολυπαθὴς Νικόπολις, ἐπὶ δὲ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς κατ' εὐτυχῆ οἰωνὸν διεξήχθη ἡ νικηφόρος ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων μάχη, ἥτις ἀπήλλαξε τοῦ βαρβαρικοῦ ζυγοῦ τὸ μὲν πρῶτον τὴν Πρέβεζαν, εἶτα δὲ τὰ θρυλλικὰ Ἰωάννινα, διότι ἡ Πρέβεζα εἶνε ἡ κατὰ τὸ Ἰόνιον κλεὶς τῆς Ἠπείρου.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει τῆς μεγάλης καὶ ἑλληνικωτάτης πατρίδος τοῦ Πύρρου καὶ Ἀβέρωφ προέβη ἀμέσως εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ταύτης ἔρευναν, εἰς ἐμὲ δ' ἔλαχεν ὁ εὐτυχὴς κλῆρος νἀνασκάψω τὴν ἔνδοξόν ποτε καὶ περιφανῆ τοῦ Αὐγούστου πόλιν, ἐπὶ δύο δὲ συναπτὰ ἔτη, κατὰ τὴν θερινὴν αὐτῶν περίοδον (1913 καὶ 1914), δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἀνέσκαψα πολλὰ σπουδαιότατα μνημεῖα, πληθὺν δὲ τάφων ἀνώρυξα, ὧν τὰ πορίσματα διὰ μακρῶν ἐν τοῖς «Πρακτικοῖς» τῶν ἐτῶν 1913-14 ἐξέθηκα. Ἐνταῦθα θὰ περιλάβω μόνον περὶ τῶν χριστιανικῶν μνημείων καὶ ἰδίᾳ δύο ἐξ αὐτῶν, τῶν μᾶλλον σημαντικῶν, μιᾶς χριστιανικῆς «Βασιλικῆς» καὶ ἑνὸς μεγάλου ναοῦ Βυζαντιακοῦ, ὧν τὰ ἐρείπια ἔτι καὶ σήμερον διεγείρουσι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ περιηγητοῦ, μαρτυροῦσι δὲ διὰ τοῦ σχήματος αὐτῶν τὴν προτέραν αὐτῶν ἰδιότητα.

I. Ναὸς Ἀναλήψεως.

Τὰ ἐρείπια τοῦ βυζαντινοῦ τούτου ναοῦ εὑρηνται ἐν θέσει περιβλέπτῳ, ἐπὶ λόφου πρὸς τὸ ΝΑ τῆς Νικοπόλεως καὶ ἄνωθι τῆς λιμνοθαλάσσης, ὅπου νῦν τὸ Ἰχθυοτροφεῖον, γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μάζωμα». Ὁ ναὸς οὗτος (ἴδ. κάτοψιν ***εἰκ. 1)*** κατεστράφη πιθανὸν ἐκ πυρκαϊᾶς ὁμοῦ μετὰ τῶν κτιρίων Νικοπόλεως, κατὰ τὸν ΙΑ΄ αἰῶνα, ἴσως ὅμως καὶ βραδύτερον. Ὅτι δὲ διὰ τοῦ πυρὸς ἐφθάρη, περὶ τούτου μαρτυροῦσι πλεῖστα κεκαυμένα ξύλα, δοκοὶ κτλ. ἄτινα ἀνευρέθησαν ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ κατὰ τὴν γενομένην ἀνασκαφήν.

Ὁ ῥυθμὸς αὐτοῦ εἶνε καθαρῶς χριστιανικός, ἡ δὲ κάτοψις δεικνύει σχέδιον «Βασιλικῆς» παλαιοτάτης [1], ἥτις δ' ὅμως βραδύτερον ἐπεσκευάσθη. Ἡ ἐπισκευὴ αὕτη πιθανὸν νὰ ἐγένετο κατὰ τὴν δ΄, μεγάλης ἀκμῆς, περίοδον τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν ***Μακεδόνων*** καλουμένων βασιλέων (Θ΄-ΙΒ΄ αἰ.), ὁπότε ὁ βυζαντινὸς ναὸς ἔλαβεν ἐσωτερικῶς σχῆμα σταυροῦ ἐντὸς τετραγώνου κτιρίου, ἐπὶ τῶν γωνιῶν καὶ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ὁποίου ἄνωθεν ἀνυψώθησαν πέντε ***τροῦλλοι*** ἢ ***οὐρανίσκοι***. Τοῦ τελευταίου σχήματος τούτου διεσώθησαν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις πλεῖστοι ὅσοι ναοί, ἐν οἷς πολλοὶ καὶ ἐν Ἀττικῇ. Οἱ τροῦλλοι οὗτοι κατ' ἀρχὰς ἦσαν βαρεῖς καὶ ὀγκώδεις, σὺν τῷ χρόνῳ δ' ὅμως καὶ ἰδίως ἐπὶ Παλαιολόγων ἐγένοντο λαγαροὶ καὶ λεπτοί, ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ πολυγώνου ***τυμπάνου***, ἐφ' οὗ οὗτοι ἐδράζοντο.

Ὁ ναὸς τῆς «Ἀναλήψεως» ἐμπρησθεὶς κατέπεσε, διεσώθησαν δ', ὡς βλέπει τις ἐν μέρει ἐκ τῆς ἐπισυνημμένης φωτογρ. ἀρ. 2, μόνον ἡ ἀνατολικὴ καὶ μεσημβρινὴ πλευρά κατὰ τὸ πλεῖστον ὁλόκληρος, ἐλάχιστον δὲ μέρος τῆς δυτικῆς, μόνον δηλ. τὸ ***κωδωνοστάσιον***, τελείως δὲ κατέπεσε μεθ' ἁπάσης τῆς στέγης καὶ ἡ βορεία πλευρά, ἐκ δὲ τῆς καταπτώσεως ἐπληρώθη ἅπας ὁ ἐσωτερικὸς χῶρος τοῦ ναοῦ χωμάτων, λίθων, πλίνθων καὶ ξύλων, ἐσχηματίσθη δ' οὕτω ἐπίχωσις εἰς ὕψος δύο καὶ πλέον μέτρων, μὴ ἐπιτρέπουσα νἀντιληφθῇ τις πῶς ποτε ἦν ἐσωτερικῶς διερρυθμισμένος ὁ λαμπρὸς οὗτος βυζαντιακὸς ναός. Διὸ καὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς προέβην εἰς τὴν ἐκσκαφὴν ὁλοκλήρου τοῦ ἐσωτερικοῦ χώρου, διαρκέσασαν δεκαπέντε ὅλας ἡμέρας, διαφωτίσασαν ὅμως ἡμᾶς τελείως περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ

[1] Πρβ. *Diehl*, Manuel etc. εἰκ 29, 35. *Lampakis*, Mémoire etc. εἰκ. 10 κλπ..

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/aephem1914/0257
gefördert durch die DFG